

Heraldik & Tecken

Arméns Jägarskola (JS)

Lapplands Jägarregemente | 22/Fo 66 - | 22/GJ 66

Inledning/Innehåll

Inledning

Dokumentet är ett av flera historiedokument om Arméns Jägarskola (JS) & Lapplands Jägarregemente I 22/Fo 66 - I 22/GJ 66 som var verksamma mellan 1945 - -1975, och 1975 - - 2000.

Syftet med dokumentet är att på ett tydligt och enkelt sätt presentera en övergripande bild över historiken som rör skapandet, införande och bärande av heraldiska vapen, förbandstecken och andra beteckningar och märken som användes av och vid Arméns Jägarskola och Lapplands Jägarregemente.

Valspråket för Arméns Jägarskola & Lapplands Jägarregemente

"Gosselyne , hoppfull håg och fantasi"

Vilket präglades av Nils de Verdier skolchef 1957-58 och fobef 1964-73.

Skapat av

Petter Hägglund

Datum 2021-12-04

(uppdaterad 2022-01-30)

Historik.	Sida 3-4.
Heraldiska vapen.	Sida 5-6.
Förbandsfanor.	Sida 7.
Förbandstecken.	Sida 8-9.
Förbandsmärken.	Sida 10.
Medaljer & Plaketter.	Sida 11-13.
Nålmärken.	Sida 14.
Diplom.	Sida 15.
Märken civilt bärande.	Sida 16.
Traditionsbärarna.	Sida 17.
Sammanfattning.	Sida 18.

Historik

Förbandshistorian

År 1910 var Bodens fästning under uppförande. I Boden fanns då Norrbottens Regemente (I 19), Bodens Ingenjörkår (Ing 4) samt Boden-Karlsborgs Artilleriregemente (A8). Den värnpliktiga åldersklassen tjänstgjorde årligen mellan april och september, vilket innebar att vinterhalvåret saknades det trupp för bevakning av fästningen i vardande. Riksdagen fattade därför beslut 1910 om en särskild värnpliktsomgång för vinterhalvåret i Boden. Den 5 oktober 1910 ryckte således 372 värnpliktiga från landets samtliga 25 inskrivnings-områden in i Boden för att bevaka fästningen och utbildas under vinterförhållanden. Så organiserades den 4. Bataljonen vid I 19 med benämningen Skidlöparbataljonen. Bataljonen var till en början ett försöksförband men permanentades 1916, och utvecklades snabbt till ett "elitförband".

På morgonen klockan 08:00 den 9 April 1940 anföll tyska trupper Narvik, något som gjorde att försvarsledningen var tvungen att agera snabbt då gränsen och järnvägen mot Kiruna och Malmfälten stod helt öppen och oförsvarad. Redan 08:15 fick chefen för 5. Bevakningsbataljonen ur I 4 grupperad i Gällivare, som var det närmaste tillgängliga förbandet mot Riksgränsen, ordern att med ett bevakningskompani och en kulsprutepluton skyndsamt påbörja förflyttning till Riksgränsen. Efter en tågresä från Gällivare med fördröjande snöstorm så anlände förbandet till Riksgränsen klockan 18:20 samma dag och grupperades omgående vid gränsen invid järnvägen och påbörjade uppgiften som var att hålla gränsen och hindra eventuell framryckning av fientlig tysk trupp längs järnvägen mot Kiruna och vidare mot Malmfälten.

Så snart bevakning vid gränsen påbörjats fattades beslutet om att ytterligare förstärka försvaret vid Riksgränsen. Skidlöparbataljonen som sedan 1939 hade tjänstgjort längs gränsen mot Finland i Tornedalen under finska vinterkriget hade planerats för årlig fjällutbildning i Abisko. Bataljonen fick då ordern att genomföra förflyttning från Övertorneå till Abisko för att där tillsammans med delar ur artilleri från A 5 förstärka det försvar som 5. bevakningsbataljonen hade påbörjat. Skidlöparbataljonen ankom med tåg till Abisko den 10. april och grupperades där. Bataljonen avlöste den 21. april 5. Bevakningsbataljonen I Riksgränsen efter att den hade fullgjort sin uppgift.

Med 1942 års försvarsbeslut beslöts att ett militärt förband permanent skulle inrättas i Kiruna. Vidare att Skidlöparbataljonen skulle omorganiseras till Jägarbataljon. Förbandet i Kiruna benämndes inledningsvis Norrbottens Regementes Jägarbataljon i Kiruna (I 19 K). Tillsammans med andra förband kom Jägarbataljonerna att fortsatt upprätthålla beredskapen vid den västra landgränsen i Riksgränsen-Abisko området intill krigsslutet 1945.

Den 14 Juni 1945 marscherade Jägarbataljonen in på kasernområdet i Kiruna, och den 1 juli 1945 organiserades så Arméns Jägarskola (JS) och kopplingen till I 19 upphörde.

Kiruna försvarsområde (Fo 66) bildades den 1 oktober 1942 för verksamhet i fred och krig. Under beredskapen hade dessförinnan funnits Lapplands Norra försvarsområde (1939-09-05 –1942-09-30). Gällivare försvarsområde hade organiserats 1940 men avvecklades när Jokkmokks försvarsområde (Fo 65) även bildades den 1 oktober 1942. Fo 65 hade gemensam stab med Fo 66 intill 1961. Fo 65 avvecklades då och inordnades i Boden försvarsområde (Fo 63).

Fo 66 och JS hade gemensam stab 1945 - -1955. Försvarsområdesbefälhavaren (fobef) var även formellt chef för JS under denna tid. 1955 blev JS självständigt men med gemensam förvaltning med Fo 66.

1 juli 1975 organiserades så Lapplands Jägarregemente (I 22/Fo 66) genom sammanslagning av Fo 66 och JS som ett resultat av en strävan att slå samman utbildningsförband och försvarsområdesstaber i armén.

Som ett led i Försvarsmaktens reduceringar under 1990-talet avvecklades förband och staber. Bodens Försvarsområde (Fo 63) övertog 1998 det territoriella ansvaret för hela Norrbotten och blev Norrbottens försvarsområde varför Kiruna och Kalix försvarsområden avvecklades. Delen försvarsområdesstab i Lapplands Jägarregemente omorganiserades då till en Gränsjägarstab (GJ 66) under de resterande två åren av regementets tillvaro. Regementets benämning ändrades till I 22/GJ 66.

Lapplands Jägarregemente avvecklades 2000-07-01.

Heraldikhistoriken

Under tiden som Skidlöparbataljon och Jägarbataljon bar förbandet I 19's heraldiska vapen. När Jägarbataljonen organiserades konstruerades ett standar i gult och blått märkt 19 J symboliserande I 19:s jägarbataljon. Detta standar fastställdes aldrig. Huruvida standaret har brukats går idag inte att fastställa.

När Arméns Jägarskola (JS) bildades så behövdes enligt hävd och tradition ett nytt heraldiskt vapen. Uppdraget att ta fram detta gavs till Riksheraldikern vid Riksheraldikerämbetet. Förbandet fick lämna förslag, vilka beaktades i det slutliga vapnet. Framtagningen av det heraldiska vapnet påbörjades under 1945. Efter ett par ändringar i utseendet den 17 september 1946 och sen igen den 25 augusti 1947, så fastställdes det nya vapnet för förbandet hösten 1947.

Arméns Jägarskolas fana fastställdes genom generalorder den 24 augusti 1945 och var en svensk tretungad fana, och den överlämnades till JS först 1947.

Vem som ritade vapnet är inte helt fastställt, men det kan på goda grunder antas att det var en dam vid namn Brita Grep. Hon brukade vid den tiden anlitas av Riksheraldikerämbetet. Vapnet har som ovan redovisats komponerats i en dialog mellan Arméns Jägarskola och Riksheraldikerämbetet. Förbandet önskade i vapnet ha med en *Björn*, syftande på en *Slagbjörn*, som den hade framställts i Kung Karl XII:s skildringar. Hornen är ritade efter förebild på Armémuseum och motivet hämtat från kontinentala jägarförbands tradition.

Samtidigt som det nya heraldiska vapnet framställdes så föreslogs även ett förbandstecken. På nådigaste befallning signerades beslutet den 2:a augusti 1946 på Kungliga slottet i Stockholm av bland annat Chefen för Försvarets Kommandoexpedition, Generalmajor Henry Kellgren. Det nya förbandstecknet för Arméns Jägarskola i Kiruna skall utgöras av bokstavskombinationen JS som ett sammanlänkat tecken. På bilder nedan i dokumentet ses detta förbandstecken m/1946 som först tillverkades av stålplåt som mattförgylldes, och senare i legeringen "tombak". Det bars på axelklaffarna på vapenrock m/1939 och senare även på permissionsuniform m/1952.

Som en del i Krigsmaktens modernisering i slutet av 50-talet fastställdes för Armén en ny permissionsuniform m/60. Ädelsmeden och formgivaren Sigurd Persson fick uppdraget att rita och tillverka förslag till nya förbandstecken.

De fastställda och nya förbandstecknen m/60 togs i bruk från och med 1 Juli 1960. För Arméns Jägarskola innebar det två olika tecken, ett för bärande på axelklaff och ett tecken för bärande på baskern som var en del av den nya uniformen m/60. Tecknet för axelklaff blev ett i guld avslitet varghuvud krönt med en krona och avklippt öra och det togs fram i vänster och höger version. Baskertecknet blev samma varghuvud placerat i en krans av björklöv.

Vid organiserandet 1975 av Lapplands Jägarregemente I22/Fo66 så ärvdes till att börja med Jägarskolans heraldiska vapen. Regementet fick sedan ett nytt heraldiskt vapen fastställt enligt Tjänstemeddelande för Försvarmakten den 29 juli 1977 (TFG 770232) med blasoneringen: I grönt fält ett avslitet, krönt varghuvud i silver. Skölden krönt med kunglig krona och lagd över två korsade musköter av guld. Vapnet med den silvriga vargen väckte kraftfullt motstånd vid förbandet, varför en ändring fastställdes enligt Tjänstemeddelande för Försvarmakten den 26 februari 1982 (TFG 820018). Ändringen bestod i ändrad färg på vargen från silver till guld.

Regementets fana ritades av Ingrid Lamby och är handbroderad i intarsia. Den överlämnades av H.M. Konung Carl XVI Gustaf i Kiruna den 8 september 1983. Fanan fördes av regementet fram till förbandets nedläggning år 2000.

Efter förbandets nedläggning 2000 har Lapplandsjägargruppen tagit över regementets traditioner. Lapplandsjägargruppen för nu fanan. En mindre ändring av det Heraldiska vapnet har skett 2016.

Heraldiska vapen

Arméns Jägarskolas Heraldiska vapen

Arméns Jägarskolas heraldiska vapen: Kluven sköld krönt med kunglig krona, svart stående slagbjörn mot vit botten, tre vita jakthorn i stapel mot röd botten. (Detta vapen är målat på en träskiva och har dessvärre en mindre skada på toppen av kronan).

Lapplands Jägarregementes Heraldiska vapen.

Tillfördes 1977 med en silverfärgad varg som 1982 byttes ut till en guldfärgad varg

Heraldiskt vapen enligt Tjänstemeddelande (TFG 770232) den 29 juli 1977. Blasoneringen: I grönt fält ett avslitet, krönt varghuvud i silver. Skölden krönt med kunglig krona och lagd över två korsade musköter av guld. Varför man valde en varg i silver från början är ett mysterium.

Heraldiskt vapen enligt Tjänstemeddelande (TFG 820018) den 26 Februari 1982. Blasoneringen: I grönt fält ett avslitet, krönt varghuvud i guld. Skölden krönt med kunglig krona och lagd över två korsade musköter av guld.

Tilläggfakta:

Kiruna försvarsområde (Fo 66) bildades den 1 oktober 1942 och har under sina olika former fram till 1997 aldrig haft ett eget heraldiskt vapen, vilket många gånger kan misstolkas då texten Försvarsområde 66 förekommer tillsammans med Kiruna stads vapen som på plaketten till höger som är gjuten i brons.

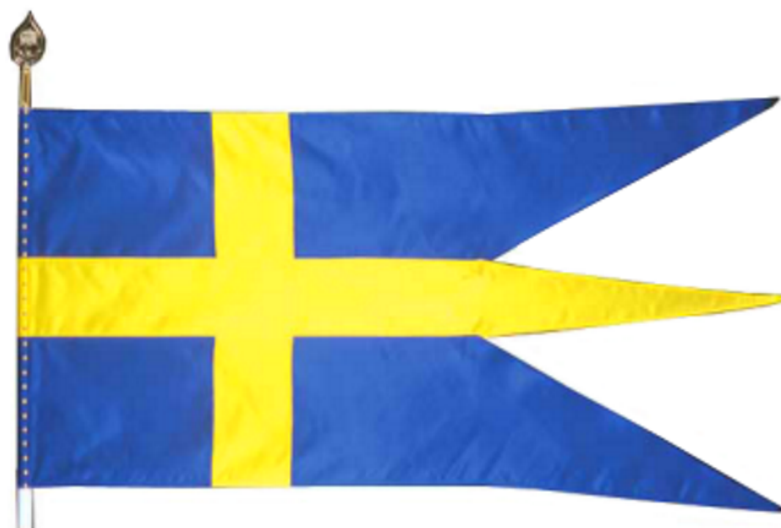

Förbandsfanor

Standar i gult och blått med texten 19 J som står för I 19:s jägarbataljon. Detta fastställdes aldrig som ett officiellt vapen/tecken.

Arméns Jägarskolas fana fastställdes genom generalorder den 24 augusti 1945 och var en svensk tretungad fana. Den överlämnades till JS först 1947 och bars fram till 1983 då Lapplands Jägarregemente tilldelades sin egna fana. (Bilden är på en likvärdig fana).

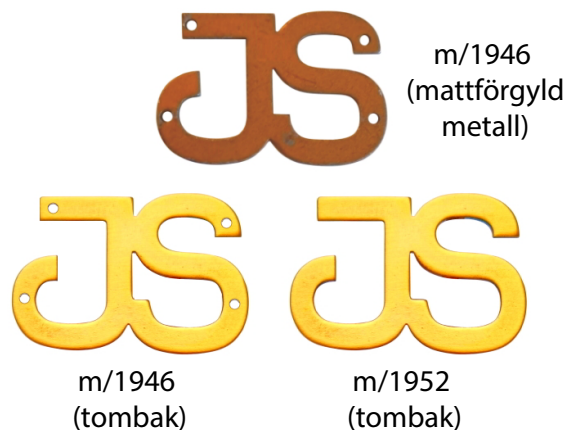
Regementets fana ritades av Ingrid Lamby och är handbroderad i intarsia, och den överlämnades av H.M. Konung Carl XVI Gustaf på plats i Kiruna den 8 september 1983 och fanan bars av regementet fram till förbandets nedläggning år 2000, därefter tog Lapplandsjägargruppen över fanan som arvsbärare.

Förbandstecken

Bilden som finns i Armémuseums ägo visar det dokument som signerades på Stockholms slott den 2:a Augusti 1946.

Förbandstecken m/1946 och m/1952. Märke m/46 tillverkades först i plåt med matt guldförgyllning och senare i tombak. Båda hade hål för att kunna sys fast och bars på axelklaff på fältuniform m/1939. 1952 kom förbandstecken m/52 vilket är tillverkade av tombak och hade platta nålar på baksidan för fastsättning och bars på vardera axelklaff.

Förbandstecken JS m/1952.
Bars på axelklaffarna på skjorta m/52.

Förbandsbeteckning m/1939-46
(bröstbricka) för bärande
på vinterpäl m/1913 och på
snöblus m/1940.

Förbandstecken m/60 användes fortsatt då AJS övergick till att bli I 22/Fo 66 och 1982 tillkom även knapp m/82 med vargen. Dessa knappar är baserade på knapp m/39-60 och är blankförgyllda och finns i två storlekar, dels för jackknäppning och för axelklaff. I detta fall så har man ej tagit fram vänster och höger knappar för axelklaffarna, utan det är en och samma knapp som bärs på vardera axelklaff. Knapparna bär av officer från fänriks grad och detta på permissions uniform m/87 och av vissa även på mässdräkt.

Liten knapp 15 mm. med M-kod M7670-411220 och stor knapp 22 mm. med M-kod M7670-413220. Vpl bar försvarsgrensknapp m/39-60 i blank förgyllt utförande med tre kronor och har M-kod M7670-402000.

Baskermärke m/60.
M7675-115000
Tillverkare Sporrong

Förbandstecken m/60.
Vänster M7675-162000
Höger M7675-163000
Tillverkare Sporrong

Uniformsknapp m/82
M-kod liten knapp M7670-411220
M-kod stor knapp M7670-413220
Vpl bar försvarsgrensknapp m39/60 i guld
med tre kronor och har M-kod M7670-402000
Tillverkare Sporrong

Förbandsmärken

Förbandsmärken infördes 1983 för årskullen 1983-84, och det var även första året som en beredskapspluton inrättades på regementet. Märket för BoD tillkom något år senare.

Tygmärke för Stabspersonal vid Fo 66 och senare vid GJ 66. Samma märke med HV tillagt bars av hemvärnspersonal. Motiv: På kluven sköld med svart bord en svart-brun slagbjörn på vit botten och tre vita jaktthorn i stapel på röd botten.

Tygmärke för Jägarkompanierna.
Motiv: I grå färg avslitet varghuvud krönt med öppen krona placerad på rund botten i grå-grön färg med grön bord.
Märket är det första uniformsmärket i Sverige med signaturanpassning. Dess utformning med varghuvudet har tagits från förbandsteckn m/60.

Tygmärke för Beredskapspluton och Beredskapskompaniet.
Motiv: Stående *slagbjörn* i brunt på vit sköld med svart bord.
Inspirationen till märket kommer från förbandets rötter i Arméns Jägarskola.

Tygmärke för (BoD) Bevakning och Depå pluton.
Motiv: En vit ripa på gruvberget med en blå himmel på en rund botten med vit bord. (Ripan ingår i Kirunas heraldiska vapen, och det kan då tänkas att man valt en Ripa då dom flesta värnpliktiga som tjänstgjorde på BoD var genom mönstring lokalt rekryterade).

Medaljer & Plaketter

Arméns Jägarskolas Idrottsförening. Medalj för idrottsliga insatser och för föreingsinsatser av större värde. Gjuten i brons i 9:e storleken, diameter 35.5 mm. tillverkningsår och upplaga är för närvarande okänt. Ej bekräftat, men denna kan även ha tagits fram med förgylling i silver och guld.

Lapplands Jägarregementets minnesmedalj i Silver i 8:e storleken, vilket motsvarar 33 mm i diameter. Delades ut till samtliga som var anställda vid regementets nedläggning år 2000. Enligt hörsägen ska gjutformen ha skrotats efter tillverkning av medaljerna var klar, och detta på uppdrag av beställaren.

Arméns Jägarskolas Idrottsförening. Medaljmynt för idrottsliga insatser gjuten i brons i 9:e storleken, diameter 35.5 mm. tillverkningsår och upplaga är för närvarande okänt. Ej bekräftat, men denna kan även ha tagits fram förgylld i silver och guld. (En av mottagarna av denna medalj är OS-medaljören Axel Wikström för 15 km på skidor).

Plakett på träsköld Arméns Jägarskola.
 Bör ha tillkommit efter 1960 då vargen infördes såsom förbandstecken.
 På vilket sätt denna användes eller i vilken upplaga den finns är icke känt.

Utmärkelse i brons. Framtagen som ett civilt initiativ och är inte en officiell utmärkelse som gavs ut av JS. Den tillverkades efter marschen 1948, antal okänt och om den är komplett eller om det saknas något är även det okänt.

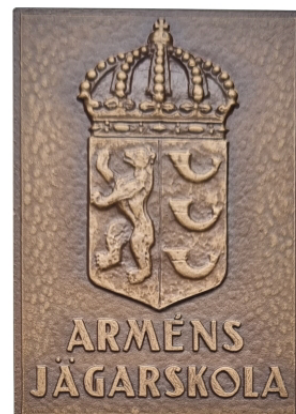

Förtjänstplakett, som tilldelades all anställd personal vid avslutande av tjänstgöringen vid regementet. Den fanns i valörerna guld, silver och brons med tilldelning efter hur lång tid personen i fråga hade varit anställd. Samtliga valörer har en diameter av 60 mm.

Plakett med Arméns Jägarskola heraldiska tecken uppe i vänster hörn, gjuten i brons. Användes som token för olika typer av uppskattade insatser. Användes in på 80-talet, kanske länge än så. Tillverkare: Sporrong. Storlek: 58 x 85 mm.

Arméns Jägarskola heraldiska tecken på plakett, gjuten i brons. Användes som idrottspris och token för olika typer av uppskattade insatser. Finns som guldförgylld, försilvrad samt i brons. Tillverkades inledningsvis av Westins Atelje Stockholm men även senare av Sporrong. Storlek: 2 x 35 x 50 mm.

Plakett Lapplands Jägarregemente. Användes som idrottspris och som token för olika typer av uppskattade insatser. Finns som försilvrad och i brons.

Plakett Kiruna Försvarsområde / Fo66. Gjuten i brons. Med Kiruna stads heraldiska vapen. Användes som token för olika typer av uppskattade insatser och vid samarbeten med civila organisationer och samhället i stort.

Nålmärken

Arméns Jägarskola.
Tillverkare okänt.

Arméns Jägarskola.
Tillverkare: Westins Atelje.
Såldes på markan.

Arméns Jägarskola
10 års märke
1945-1955

Arméns Jägarskola.
Text framsida: Kiruna.
Text på baksidan lyder:
I snöstormen Abisko - Kebnekaise - Kiruna 263-14 1946

Arméns Jägarskola.
Text framsida: 1946 Kiruna, Holmajärvi, Stora sjöfallet,
Nieras, Singistugan, Kebnekaise, Nikkaluokta.

Lapplands Jägare.
Finns både med stift och nål.
Såldes på markan och säljs av kamratföreningen.

Arméns Jägarskolas
Idrottsförening.

Diplom

Diplom i storleken A4. Diplomet togs fram av Underbefälskårens egna "klubb" vilka utfärdade dessa till underbefäl som vart kommenderade till tjänstgöring vid JS. Därmed är detta inte ett officiellt JS dokument. (Av integritetsskäl så har namnet på mottagaren av diplomet retuscherats bort).

Märken civilt bärande

Digitalt återskapat då bild på originalmärket är av mycket dålig kvalitet

Vävda tygmärken för Arméns Jägarskola och Lapplands Jägarregemente. Märkena såldes på markan.

Några av dom broderade tygmärken som Lapplands Jägars Kamratförening tagit fram. Märkena finns bland annat att finna på diverse produkter som kamratföreningen sålt/säljer.

Kavajmärken broderade med guldtråd på svart botten. Vem som tagit fram dessa är inte fastställt.

Traditionsbärarna

Lapplandsjägargruppen är den enhet som fortfarande är verksam i Kiruna och efter nedläggningen av Lapplands Jägarregemente är arvsbärare till I 22/Fo 66. Lapplandsjägargruppen bär I 22/Fo 66's fana . 2016 skedde en "uppdatering" av det heraldiska vapen som I 22/Fo 66 tidigare bar och slutligt fastställdes 1982 med Tjänstemeddelande TFG 820018.

Blasonering: I grönt fält ett avslitet, krönt varghuvud i guld. Skölden krönt med kunglig krona och lagd över två korsade muskötter av guld.

Nedan några av dom märken som bärs/burits av Lapplandsjägargruppen och krigsförbandet Lapplandsjägarbataljonen.

Sammanfattning

Samtliga vapen, tecken, medajer, plaketter, märken och diplom är återgivna i en storlek som passar bra in i dokumentet, Enstaka bilder har retuscherats med anledning av att bildmaterialet varit av sådan natur att de ej kunnats användas i originalskick, eller för integritets skull. Dessa ingrepp har hållits till ett absolut minimum för att inte förvanska eller ändra originalet mer än absolut nödvändigt.

Detta dokument hade ej varit möjligt att sätta samman utan den hjälp av olika slag som ett flertal personer bidragit med, och jag vill därför tacka följande personer för deras hjälp och kunskaper.

Ett extra stort tack till

Överste 1:a graden. Björn Lundqvist (Ett levande uppslagsverk & rättare).

Tack till

Jägarsoldat. Daniel Ingdahl. (Kontaktskapare).

Jägarsoldat. Johan Berglund. (Bildmaterial & Historik).

Thomas Roth 1:e Intendent Armémuseum.

Henrik Klackenbergh. Stadsheraldiker. Riksarkivet.

Patrik Laestadius. Förvaltare. Statsceremoniell verksamhet och traditionsvård HKV.

-SLUT-